

Justitiedepartementet
Enheten för migrationsrätt

Stockholm, 2025-06-17

Remiss – Skärpta och tydligare krav på vandel för uppehållstillstånd (SOU 2025:33)

Ju2025/00812

Kungl. Tekniska högskolan (KTH) har anmodats att inkomma med yttrande över ovan nämnda remiss. KTH avger därför följande remissvar.

KTH har i remissvaret enbart svarat på utredningens förslag på ett återinförande av vandelskrav och förslag på en generell uppgiftsskyldighet för högskolor.

Synpunkter – återinförande av vandelskrav

KTH avstyrker och ställer sig inte bakom utredningens förslag avseende att ett vandelsbegrepp ska återinföras i utlänningslagen. KTH anser att betänkandets definition av vandel är mycket otydlig och rättsosäker samt att det kommer råda oklara bedömningsgrunder i varje enskilt fall. Av betänkandet framgår att det är av vikt att begreppet vandel får en tydlig definition men att det inte ska detaljregleras i lagstiftningen då innebörden ska växa fram ur rättstillämpningen. Migrationsrättsliga tillståndsärenden är ärenden som får en stor påverkan för den enskilde och är i många fall livsavgörande. KTH anser att det är av yttersta vikt att legalitetsprincipen beaktas och att lagen därmed är tillräckligt tydlig samt förutsägbar så att den enskilde vet vad denne kan förvänta sig när lagen tillämpas. Detta kan inte anses vara fallet med utredningens förslag där allt för stort utrymme lämnas till rättstillämpningen att avgöra vad som är eller inte är bristande vandel. Detta kan leda till godtyckliga, subjektiva och rättsosäkra bedömningar.

Utredningen har angivit några exempel på vissa omständigheter som ska vägas in vid den nya vandelsprövningen. Utredningen har bland annat fört fram att "samröre" med exempelvis kriminella, kriminella nätverk eller extremister ska vägas in i bedömningen. Detta gäller exempelvis om det finns en kriminell eller extremist bland den enskildes familjemedlemmar, vänner eller i övrigt samröre. KTH anser inte att de angivna rekvisiten är avgörande för huruvida en individ själv är en säkerhetsrisk eller inte. KTH anser således exempelvis inte att det faktum att en enskild har en familjemedlem som är kriminell per automatik innebär att även denne utför kriminella handlingar eller förespråkar kriminalitet och därmed utgör en säkerhetsrisk. Av betänkandet framgår inte

heller vad som avses med samröre. Utredningen har även analyserat om yttranden som allvarligt hotar grundläggande svenska demokratiska värden, som är systemhotande eller som kan hota den offentliga förvaltningens legitimitet bör beaktas vid vandelsprövningen. Utredningen har kommit fram till att det i "första hand" bör vara straffbara yttranden som tas i beaktande vid en vandelsprövning. Av regeringens pressmeddelande framgår det dock att det i utredningen föreslås att uppehållstillstånd ska kunna nekas eller återkallas om konsekvenserna av yttranden hotar allmän ordning eller säkerhet.¹ Förslaget är en inskränkning av den grundlagsstadgade yttrandefriheten för personer med uppehållstillstånd. Vilka yttranden och konsekvenser av yttranden som avses är oklart och riskerar att censurera samt vinkla samhällsdebatten. Detta kommer innebära att yttrandefriheten för vissa kategorier av människor begränsas. KTH vill betona att yttrandefriheten är en grundlagsstadgad rättighet som gäller var och en. KTH konstaterar att yttrandefriheten är en nödvändig grund för och som stärker Sveriges demokrati. Det väcker stor oro och otydlighet att det i utredningen och i pressmeddelandet framgår olika omständigheter som ska tas hänsyn till vid bedömningen. KTH anser att såväl utredningens som pressmeddelandets uttalanden leder till en osäker, otydlig och ojämlig yttrandefrihet. KTH ser mycket allvarligt på en sådan rättsutveckling, inte minst vad gäller för och inom den vetenskapliga friheten.

Av den nuvarande lagstiftningen framgår redan att en form av vandelsprövning, i form av misskötsamhet kombinerat med brottslighet, ska göras av den sökandes levnadssätt, då det bland annat har betydelse vid bedömningen av om uppehållstillstånd ska vägras eller återkallas samt vid avvisning. KTH anser att den nuvarande vandelsprövningen är tillräckligt tydlig och att utredningens förslag att beakta sådana beteenden som inte är straffsanktionerade är rättsosäker och olämplig. Den nuvarande lagstiftningen får anses vara tillfyllest för sitt ändamål och rättssäker.

Synpunkter – generell uppgiftsskyldighet

KTH avstyrker utredningens förslag om en generell uppgiftsskyldighet för högskolor till Migrationsverket. KTH anser att informationsutbytet med Migrationsverket även fortsättningsvis bör vara tydligt avgränsat till redan reglerade, studierelaterade uppgifter. KTH vill framhålla att information om att en student exempelvis har blivit anmäld till eller fälld i disciplinnämnden inte alltid tyder på en sådan bristande regelefterlevnad som åsyftas då det inte är ovanligt att internationella studenter gör sig skyldiga till vilseledande enligt 10 kap. högskoleförordningen (1993:100) utan ett direkt uppsåt. Detta kan exempelvis vara fallet när olika länders utbildningssystem ser olika på det som i svensk kontext betraktas som plagiat. KTH vill även poängtera att de uppgifter som en myndighet hanterar såsom arbetsgivare bygger på ett förtroende mellan arbetsgivare och arbetstagare. Den lagliga grunden som leder till att arbetsgivaren kan besitta vissa uppgifter om en arbetstagare är bland annat för

¹ [Utredning föreslår skärpta krav på hederligt levnadssätt för uppehållstillstånd och ökade möjligheter till återkallelse av uppehållstillstånd - Regeringen.se](#)

att kunna säkerställa dennes arbetsmiljö. KTH anser att den mängd och typ av information som förslaget avser att lärosätet, i egenskap av arbetsgivare, ska överföra till Migrationsverket inte är proportionerlig.

Det åligger KTH att säkerställa en rättssäker hantering av studenters, forskares och arbetstagares uppgifter. Att det ska finnas en utökad informationsöverföring till Migrationsverket enbart rörande utländska studenter, forskare och anställda kan uppfattas som ett oproportionerligt intrång i den personliga integriteten. KTH anser att detta kommer leda till en känsla av diskriminering, en omotiverad särbehandling och övervakning bland dessa och att det till stor del kommer att påverka rekryteringen av internationella studenter, forskare och anställda.

KTH anser vidare att den ökade informationsöverföringen kommer att påverka förtroendet samt konkurrenskraften för såväl lärosätena som Sverige negativt då det kan uppfattas som att lärosätena är ett verktyg för statlig övervakning. KTH vill framhålla att förtroendet som internationella studenter, forskare och anställda har för svenska lärosäten är av yttersta vikt. Den utökade informationsöverföringen kan avskräcka bland annat utländska studenter, forskare och arbetstagare från att söka till svenska lärosäten samt att kontakta myndigheter i Sverige överlag.

Slutligen anser KTH således att den föreslagna utökade informationsöverföringen av personuppgifter riskerar att gå utöver KTH:s kärnuppdrag och därmed stå i strid med dataskyddsrättsliga principer som exempelvis principerna om öppenhet, ändamålsbegränsning samt uppgifts- och lagringsminimering. Detta kan även leda till en ökad rättsosäkerhet för den enskilde. KTH anser därmed att den mängd och typ av information som förslaget avser ska överföras till Migrationsverket är oproportionerlig.

Övergripande synpunkter

KTH vill betona att forskningen idag är internationell och bedrivs globalt samt att det är av yttersta vikt för svenska lärosäten, svenskt näringsliv och Sverige att attrahera och behålla kvalificerade individer och främja kontinuitet i forskningsprojekt.

I den nuvarande forskningspolitiken som regeringen har presenterat framgår att målet är att Sverige ska vara ett av världens främsta forsknings- och innovationsländer och en ledande kunskapsnation samt att ökade anslag ska ges för att satsa på excellens, internationalisering och innovation. Det framgår vidare att Sverige ska vara ett internationellt attraktivt land för investeringar i bland annat forskning.² Det framgår även att internationellt samarbete och internationella perspektiv i många fall är avgörande för excellent forskning och innovation. För att Sverige ska kunna vara en ledande forsknings- och kunskapsnation av hög kvalitet krävs både internationell samverkan och en hög

² Prop. 2024/25:60 [Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta](#), s. 1

grad av internationalisering.³ Det framgår att de aktuella migrationsrättsliga reglerna redan försvårar för bland annat utländska doktorander att stanna kvar i landet efter slutförd utbildning.⁴ KTH vill framhålla att det i en rapport från SULF:s doktorandförening, SULF-DCA, redan hävdas att Sverige inte längre är ett attraktivt land för internationella forskare i början av karriären bland annat på grund av Sveriges nuvarande migrationspolitik och de migrationsrättsliga hinder som doktorander utsätts för samt att forskare inte längre rekommenderas att komma till Sverige.⁵ Av rapporten framgår bland annat doktorander från tredje land upplever missledande och inkonsekventa kriterier vid bedömning av tillståndsansökningar, systematisk orättvisa samt bristande möjligheter att söka långsiktig bosättning och anställning.⁶ Detta visar på att det redan nu finns en kritisk dialog som kan komma att påverka möjligheten för svenska lärosäten att attrahera internationella kompetenser och vara konkurrenskraftigt, vilket kommer att förvärras genom utredningens förslag.

KTH vill slutligen påpeka att det för närvarande pågår flera utredningar och lagstiftningsarbeten på det migrationsrättsliga området, rörande informationsutbyte mellan myndigheter samt rörande utökad uppgiftsskyldighet för högskolor vilket försvårar möjligheten att överblicka konsekvenserna av den aktuella utredningens förslag. Det är därför av betydelse att alla dessa samordnas.

Detta remissvar har sammanställts och utarbetats av Helin Aldur, förvaltningsjurist vid ledningskansliet.

Denna handling har hanterats digitalt och är därför inte undertecknad.

Anders Söderholm
Rektor

³ Prop. 2024/25:60 [Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta](#), s. 68

⁴ Prop. 2024/25:60 [Forskning och innovation för framtid, nyfikenhet och nytta](#), s. 137

⁵ SULF-DCA, [Report-migration-SULF-dca final May7 25 updated.pdf](#), s. 18 och se även [Internationella doktorander avråder från forskarstudier i Sverige - Universitetsläraren](#)

⁶ SULF-DCA, [Report-migration-SULF-dca final May7 25 updated.pdf](#), s. 4